

Abonamentul:

pe 1 an 6 cor.
pe 1/2 an 3—
pe 1/4 an 1.50

ROMANIA:

pe 1 an 10 lei
pe 1/2 an 5—

ȚARA NOASTRĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ.

Redacția
și
administrația

SIBIU
NAGYSZEBEN
strada Morii 8.

Robia banului.

Scriem aceste rânduri înainte de-a cunoaște rezultatul alegerii dela Oravița. Această alegere e un prilej nimerit de-a pipăi pulsul conștiinței naționale a poporului nostru într'un colț de țară și nu e importantă numai sub raportul biruinței sau înfrângerii momentane de care ne va împărtăși, ci ne înfățișază fenomene din cari putem scoate învățăminte de-o lungă durată pentru multele noastre mizerii interne... De-aceia, — spunând adevărul, — nici nu ne îngrijește în așa mare măsură soarta deputăției bătrânului nostru luptător badea Gheorghe, — cât ne îngrijesc diferitele apariții de destrămare a solidarității noastre tradiționale cari se ivesc acum în Bănat... Badea Gheorghe Pop din Băsești va putea aduce aceleași servicii cauzei noastre și din liniștea calmă a singurătății lui bătrânești, ca și de pe fotoliul camerei din Budapesta. Dar Bănatul se va sbuciumă ca un om bolnav, dacă merge înainte pe acelaș drum... Această alegere ne desvălește taine ciudate și neștiute încă. Vedem slăbiciunile noastre luând proporții mai mari ca ori când și vedem ridicându-se la suprafață cu putere neobișnuită îndemnuri cari până mai deunăzi, sugrumate de simțul rușinei, nu puteau ieși la iveală.

Să ne înțelegem: Noi totdeauna am avut transfugi politici, — ca ori ce popor oprimat. Și e firesc acest lucru. Dar am avut indivizi răzleți cari rămăneau ascunși în bârlogul căpătuiei lor rușinoase. Aveam un notărășel, un solgăbirău, un deputat, un profesor de universitate. Ii puteai număra pe degete. Și-aceste secături tăceau și inghițeau. Ca orice făcător de rele, ei nu ne puteau privi în față. În psihologia masselor noastre populare eră intronată conștiința becisniciei lor și ei ne întorceau spatele, sufereau și nu ne cereau nici o recunoaștere. N'am avut însă o tagmă de oameni întărită prin legăturile ori-cărui fel de solidaritate, care ar fi putut îndrăzni să se lapede de poruncile limpezi ale credințelor noastre politice. La noi se știă și se urmă învățătura tradițională și implacabilă: „Cine e cu guvernul e om vândut și să te ferești de el“. Aceasta eră dogma politicii noastre, dogmă consacrată de spiritul public al atâtor decenii... Această dogmă ne eră razimul cel mai de căpetenie al existenței naționale.

Acum se pare a fi ajuns la o schimbare. Câțiva zeci de ani de viață politică în care am suferit înfrângeri au început să ne supună cerbicia. Transfugii au început să ni se înmulțească, au început să ridice capul și — ce e mai periculos — au început să-și croiască o justificare principiară ținutei lor păcă-

toase. Negreșit, că astfel se schimbă situația, doar e mare deosebire între hoțul care fură împins de împrejurări și între cel care-și legitimează hoția prin o convingere principiară. De sigur că politica noastră, lipsită de perspectiva succesorilor reale imediate, a fost prielnică înmulțirii acestui soi de oameni. O astfel de politică e pentru sufetele tari cari pot rezistă ispitelor și sunt călăuzite în drum de strălucirea unui ideal. Ne puteam aștepta deci, ca indivizi singuratici cu termometrul insufletirii în stomac, să se strecoare pe la spate din tabăra noastră. Ne așteptam și nici nu ne prea puneam pe gânduri acest proces de purificare. Dimpotrivă adeseori înlocuim ura cu zâmbete de iertare și compătimire: „Dacă ți-e frică, că trag ușile și te încearcă reumatismul la temnița din Seghedin nu iscăli alături cu alții, dacă ții mai mult la leafa regulată, la bani de locuință și de lemne și la pensia căldică, decât la afirmarea demnității tale de om, — ei bine, nu sta alături cu noi, fă-te că nu ne vezi când venim dela vre-o întrunire națională și trageți obloanele la ferești când trec valuri de popor pe lângă casa ta... Noi te iertăm, căci înțelegem cât e de greu în zilele noastre să fi om cinstit... Cam așa gândeam cei mai mulți, văzând că pierderea ce îndurăm nu trage în cumpănă. Și așa zi de zi, strecurându-se printre ironia blândă și indiferența noastră, o mulțime de omuleți s'au înhamat la dușman. Noi îi știam, dar nu-i băgam în seamă, căci nu puteam socoti de primejdioși pe niște biete făpturi neputincioase, cari dacă ar fi rămas între noi s'ar fi prăpădit fără să le știm de nume..

Acum însă se schimbă povestea. Omuleții s'au înmulțit, s'au și îngrășat și în măsura ventripotenței au câștigat și în obrăznicie. Și minune! Concepția lor de viață îngustă, utilitarismul perfid al lozinței „dela mână pân' la gură“ începe a prinde. Iată întâmplarea tristă dela Oravița. Cum a închis ochii Bre-diceanu, guvernul ne-a mai tras de păr din obscuritate un astfel de omunculeț. El bietul, sărac, flămând, hămesit — ce să facă? S'a mai înconjurat de câteva creaturi problematice de prin cafenelele dubioase ale capitalei și-a pornit-o la drum. Ei și acest Siegescu împreună cu alt aventurier, cu Burdea, a descins la Oravița. Gazetuța măcelarului domnit din Caransebeș prin rostul cutărei slugulițe a început să tipe, să scoată limba și să injure ca totdeauna la astfel de ocazii... Toate bune, astea le așteptam și nu ne puteau neliniști. Dar acum începe și partea rușinoasă a acestei povești. Siegescu, vedeți, și-a găsit tovarăși număroși cari au bătut în palme și-au strigat să trăiască la mulți ani! Și nu ne-ar durea pe noi, dacă ar fi fost numai palmele

celor câțiva avocați din Lugos despre cari se zice că s'ar fi burdit acum în pripă. Vai de capul lor, — noi nici nu câștigăm nici nu pierdem dacă ne părăsesc... Dimpotrivă am mai cinsti bucuros vre-o câțiva... Dar ce ne miră și ne umple de cea mai profundă indignare, e că o mare parte din preoșimea și învățătorimea acestui teritoriu curat românesc să poată fi atrasă în lagărul necinstei... Am ajuns în sfârșit, să vedem o tagmă de oameni pășind în fața poporului ca potrivnici ai intereselor acestui neam. Și ca ironia să fie mai amară, această tagmă e preoșimea noastră și învățătorimea dela sate. Sunt urmașii acelor factori istorici cari au ținut în mâna lor sufletul acestui biet popor năcăjit. Sunt *popii românești*, acest etern simbol de putere tainică și nețăr-murită asupra masselor. Și sunt *învățătorii*, o tagmă de oameni răsărită din truda aproape supraomenească a unui popor de țărani în năzuințele lui spre lumină. Nu *poporul*! Mulțimea de țărani obijduiți și-a scos căciulile și a topit omătul de zăpadă cu căldura însufletirii, dar popa și dascălul au pus barba în piept și-au plecat ochii în fața deputaților noștri. Și suntem siguri, că bunul nostru țaran care va trece cu strălucirea unei îndărătnicii istorice în ochi prin pădurea de jandarmi, care va suferi ghionturi și injurături de pe pustă pentru ca să-și poată da votul lui curat, va tresări când va vedea chipul rumen al preotului din satul lui ocrotit de pene de cocoș și de baionete. Și în această clipă, în inima bietului sătean se vor clătina temelile unui fior moștenit din moși strămoși. Intors acasă, între prietenii lui bătuti și schingiuiți, acest om pățit nu va mai putea scăpa de sămânța îndoiei care crește în sufletul omenesc. Cu mintea lui sănătoasă, cu inteligența lui limpede de bun observator și fin analist țaranul nostru va ajunge să despartă tradiționalul *dar* al sfintei taine preoțești de omul robit patimilor meschine. Și atunci va fi vai și amar de preoșimea noastră! Căci desbrăcat de acest dar, care a învăluit într'o aureolă de strălucire neasemănată chipul cucernic al preotului nostru sătesc, rămâne doar' un om cu barbă și cu pălărie tare lipsit de putere și însemnătate.

Și care e mobilul sufletesc al acestei schimbări rușinoase? Răspundem cu lăconismul brutal și adevărat: *banul*. E leafa, e așazisa „*congruă*“, cele câteva sute de coroane pe cari statul le scoate din șerparul țaranilor pentru a le da în mâna preoților și învățătorilor. Și acești oameni nenorociți socot că în schimbul coroanelor sunt datori să asculte de cei cari le cer o atitudine ostilă poporului nostru. Acești oameni sunt destul de mici pentru ca să nu-și deie seama, că în fața intereselor superioare ale unui neam cel mai elementar simț de înțelegere strivește

îndemnurile egoismului îngust. Uită că rostul lor de preoți și învățători le impune o conduită excepțională. Uită că dânșii nu sunt profesioniști cari planează deasupra mulțimei, funcționari meniți să se scalde în apele guvernului, ci sunt întruparea unei trebuinți de viață care se desface din sufletul specific al poporului românesc. Uită, că din povestea de veacuri a frământărilor noastre icoana lor e zugrăvită ca a unor *părinți* ai turmei cuvântătoare, sămănători de lumină și scriitori de jalbe la *guberniile* dușmane.. Uită tot acești oameni și în îndrăzneala lor păcătoasă rup firul continuității istorice a celei mai puternice tradiții sufletești care a ținut în picioare poporul nostru.

Negreșit, că această stare de lucruri e foarte serioasă și foarte îngrijitoare. Stăm în fața unei dureroase crize apropiate. În asemeni împrejurări trebuie să veghiăm, ca să nu ne alunecăm pe panta pierzării cei mai principali factori ai existenței. Preoțimea noastră și învățătorimea trebuie lămurită, că retribuția ce primește dela stat nu înseamnă supunere la planurile guvernului. *Congrua și leafa învățătorilor nu sunt răscumpărarea bănească a sufletelor vândute, ci sunt contribuirea destul de zgârcită a statului la susținerea unor tagme de muncitori cari prin munca lor păzesc interesele acestui stat.* De această convingere trebuie să se pătrundă și preoții și învățătorii noștri, dimpotrivă își pierd rădăcinile în sufletul mulțimii și nu mai au însemnătate.

Suntem deci în zile de fierbere mare. Un lucru e însă clar: ne trebuie mai multă severitate în interpretarea datoriilor către neam. La burdirea multor omuleți din rândurile noastre a contribuit și nepăsarea și mai ales dubietatea în atitudinii uneori direct jignitoare a unora dintre mai marii ce-i avem. A sosit acum vremea să fim mai severi, mai puțin iertători. Azi ne trebuiesc oameni lămuriti. Toți cari fac cu ochiul dușmanului, mici și mari negustori în ascuns trebuiesc dovediți și aruncați la o parte. Și în această muncă de curățire să fim necruțători și

aspri. Să smulgem masca de pe ori-ce față călăuziți de principiul vechiu că bolnavii și găunoșii trebuiesc dați afară din rândurile de bătaie.

Numai deplina sănătate morală ne poate mântui pe noi și poate nu e o utopie când ne lăsăm răpiți de credința, că *tineretul* nostru e chemat să urmeze îndrumările unui desăvârșit rigorism moral și prin energia repulsivă a vârstei tinereții să strivească în cale păcatele.

Căderea dela Oravița. Ne-a fost dat să pășim această rușine: Candidatul partidului național a fost întrecut de renegatul Siegescu cu peste 500 voturi. Teroarea baionetelor și banul au biruit. Dar ne-a înfrânt și rușinoasa noastră slăbiciune; ne-au smuls din mâni biruința acei păcătoși preoți și învățători trădători cari au dat mâna cu Burdea atrăgându-și prin ținuta lor miserabilă disprețul întregului neam românesc.

In numărul viitor vom reveni din nou asupra acestei infamii.

Consecințele unei nechibzueli. Când, acum câteva săptămâni, două ziare mai răspândite dela noi au comentat în mod foarte ciudat și nepotrivit situația noastră în Monarhie și raporturile noastre cu Viena și cu Dinastia, am spus că rău fac acele ziare când sunt așa de puțin consecvente cu politica din trecut. Deasemenea n'am crezut de cuviință să dăm o importanță exagerată politicii antiaustriace, inaugurată de o seamă de oameni politici ai Țării românești, căci supărările ce se manifestau în adunările de protestare dela „Dacia“ aveau să fie foarte trecătoare. Prevedeam noi, că orice incorectă atitudine a noastră, a Românilor de aici, în aceste vitale chestiuni politice, va fi exploatată de adversari în defavorul nostru. Și prevederea nu ne-a înșelat. „Budapesti Hirlep“, într'un număr recent, se ocupă detaliat de izbucnirile imprudente ale presei române din Ungaria și insistă cu deosebire asupra dușmanosului ton anti-austriac și antidinastic. Numitul ziar face citate din „Tribuna“ și ajunge la următoarea concluziune: „Vedeți-vă oare, din toate

aceste, atât Dinastia cât și conducătorii afacerilor externe și militare ale Monarhiei, că dintre toate popoarele numai națiunea maghiară este singură consecventă în sprijinirea Coroanei și a intențiilor ei? Vedeți-vă oare Dinastia, că naționalitățile urmăresc singurul scop, anume de a slăbi puterea Habsburgilor?“

Și să nu ne supărăm de loc pe ziarul Budapestan, când în acest chip ne denunță pe noi, pentru a prezenta pe Maghiari ca singurii păzitori ai țării și ai Coroanei. După imprudențele comise, în mod ușuratic, de ai noștri, foaia unguerească e logică și noi trebuie să înghițim pilula.

Prudența și circumspecțiunea unui om politic din România. *In desăvârșită contrazicere cu firea sa, dl N. Iorga, deputat de Iași, este totdeauna prudent și circumspect în aprecierile sale asupra mișcărilor politice dela noi.*

In cuvântările sale publice, d-sa se înfurie împotriva Austriei, dar vorbește cu blândețe de Maghiari, cărora le dă dreptate „din punctul lor de vedere“. In revista sa „Neamul românesc“, d-sa știe să găsească totdeauna tonul care să nu supere autoritățile statului ungar, încât procurorul să nu se vadă silit a oprî intrarea în Ungaria a acestui prețios organ de combatere. Față de orice acțiune mai însemnată a deputaților noștri, d-sa găsește totdeauna o rezervă, dacă nu chiar o muștrare. Și mai are bunul obicei de a nu scăpa nici o ocazie pentru a ne sfătui mereu: să renunțăm la politică și să ne retragem în cetățuiele culturale. In felul acesta se ocupă de noi și în „Neamul românesc“ din 13 Februarie și, aducând vorba de cuvântarea dlui Maniu în chestiunea armatei, se exprimă în acest mod foarte chibzuit și muștrător:

„O altă întrebare e, firește, folosul ce poate ieși din acest fapt nou. Dl Maniu, ascultat până acum binișor în Parlament, va fi ascultat de aci înainte vrăjmașeste. Multe lucruri bune nu se vor mai putea spune astfel de un orator simpatic și cuceritor. Și apoi punctul de vedere românesc eră foarte bine cunoscut. Repetarea lui e un lux de vitejie, și, așa cum stă neamul nostru acolo trebuie să se ferească în toate de lux, care nu poate fi decât risipă. O chestie are doar atâtea fețe, și, cu puțină dibăcie, poți spune zimbând lucruri foarte crude. Oare învățarea unei limbi străine în armată nu ia timpul care poate servi mai bine la deprinderea cu armele, pentru care se adună tinerii sub steag. Și poate refuză Ungaria tot concursul ei

VIEȚA TEATRALĂ.

„APUS DE SOARE“.

poem istoric în patru acte, de d. Barbu Delavrancea.

(Cele din urmă zile ale lui Ștefan-cel-mare. Bătrânul domnitor, simte că trei din boerii săi, uneltesc împotriva viitorului domn al Moldovei, fiul său Bogdan. Ca să împiedice intronarea altuia, Ștefan încoronează el însuși pe Bogdan, ucide căpetenia trădărilor și moare, fericit că-și vede visul împlinit.

Pe acest fir, se mai împletește dragostea dintre Petru-Rareș și Oana, amândoi copii ai lui Ștefan, cărora domnitorul le destăinuiește mai târziu că sunt frați.

Vine apoi vorba neconținut, de o rană la piciorul lui Ștefan, pe care o arde la sfârșitul piesei trei doctori streini. Iar în desfășurarea actelor, se evocă umbrele oștenilor morți, scene dela curtea domnească, descripții de luptă, și multe tablouri ale vieții de-atunci, menite să reliefeze personalitatea lui Ștefan-cel-mare.)

* * *

De multă vreme cercurile literare și artistice n'au fost atât de agitate ca acum. Ziarele și cafenelele, culisele și mulțimea, nu vorbesc decât de același lucru: piesa de teatru a dlui Delavrancea. Actorii nu-și aduc aminte un succes atât de mare, ca al autorului lui „Apus de soare“, la primele

reprezentării. Și rareori a răsunit pe scena unui teatru o limbă românească mai originală.

Este o tragedie clasică poemul dramatic al dlui Delavrancea. Peste sufletul eroilor, peste întreagă atmosfera piesii, plutește ceva din fiorul și taina anticității. Sunt linii simple și gesturi largi, siluete și gânduri sofocliane. Unii au asemănat-o cu dramele istorice ale lui Shakespeare. Domnul Delavrancea trebuie să iubească pe Shakespeare, căci să întâlnească adesea. Tunetele și fulgerile din actul III, ne amintesc pădurea vrăjitoarelor din Macbeth. Capul dlui Ion Petrescu în Moghila, seamănă mult cu al lui Macduff. Povestirea din războiu a aceluiași, cu impetuoșitatea frazelor și măreția gesturilor, e turnată pe același tipar cu „Hecuba“ lui Omer citată de Shakespeare în „Hamlet“, iar cei trei conspiratori, în singurătatea lor fioroasă, par cei trei ucigași ai fiilor lui Bangus.

Dar Ștefan-cel-mare, eroul piesei? Oare convorbirile cu doctorii, n'amintesc dialogurile dintre Hamlet și Polonius sau Osrice?

Ironia lui Hamlet, voința lui Ricard III și măreția regelui Lear s'au adunat în sufletul său, ca să răsară totuși atât de nou și adevărat, marele domn moldovean...

* * *

Personalitatea lui Ștefan cel mare, este un monument al teatrului românesc.

Și pare că aceasta a fost intenția autorului, căci a lăsat pe planul al treilea celelalte personaje. Afară de credinciosul lui Ștefan, Moghila; afară de doamna, Petru-Rareș și Oana, celelalte câteva zeci de personaje n'au decât roluri trecătoare. Insuș fiul domnitorului, nu spune decât două trei vorbe.

D. Delavrancea n'a voit, să vede, să-și răsucescă tragedia numai pe același etern motiv al pieselor istorice: conspirațiile pentru usurparea tronului, ci o desfășoară mai ales împrejurul lui Ștefan cel mare, lăsând conspirația să se urzească în umbră, lăsând în umbră și pe urzitori și pe cei cari îi vor descoperi.

Iată de ce, trăiesc atât de puțini oameni în piesa dlui Delavrancea.

Domnul Notarra, principalul interpret, a înțeles concepția autorului și a complectat-o. Câtă vreme unii au discutat valoarea piesei, nimeni n'a cutezat să nu admire jocul de artist într'adevăr mare al frunțașului scenei românești. Va recunoaște și d-sa că s'a întrecut, c'a dat cea mai mare creație. Dela intrarea în scenă, printre femeile dela curtea doamnei; și până la moartea fastuoasă în mijlocul oștenilor, d-nul Notarra a nuanțat admirabil de egal toate gamele create de d-l Delavrancea, pe claviatura lui Ștefan cel mare. Bătrân bun și șiret, printre femei; solemn la amintirea oștenilor săi morți; înflăcărat când

pentru apărarea Monarhiei din care face parte Acesta ar fi fost alt chip de a prezenta chestia*.

Pasagiul acesta cuprinde înainte de toate o neexactitate, căci „punctul de vedere românesc“ nu eră deloc cunoscut și marele merit al d-lui Maniu sace tocmai în faptul că d-sa a fost cel dintâi care a precizat acel punct de vedere. Dar mai vrea să fie acest pasagiul și o lecție de tactică, de „dibăcie“, la adresa dlui Maniu. Această lecție i-au mai dat-o și foile lui Burdea și gazetele unguerești, încât văzând tovrășia ilustră a „Neamului românesc“ nu putem să-l felicităm pe dl Iorga pentru înțelepciunea și „dibăcia“ sa politică și nu putem să-i fim de loc recunoscători pentru modul cum ne servește cauza.

Dar sperăm să avem prilejul a reveni în curând pe larg asupra acestui caz, care-și are și partea sa umoristică.

REVISTA POLITICĂ.

O imposibilitate. Sârbii radicali — sunt și ei divizați în două tabere: radicali și liberali — au candidat la alegerile din urmă cu program opozițional și au reușit să-și aleagă trei deputați: Manoilovici, Maksty și Musitzky, cari au intrat, deodată cu bătrânul Polit, sârb liberal, în partidul deputaților naționaliști.

Deputații sârbi radicali au jucat în tot cursul celor trei ani din urmă un rol politic foarte dubiu. Las că nu luau parte la ședințele clubului, dar nici în parlament nu dădeau nici un sprijin celorlalți deputați naționaliști.

Ajungând la ordinea zilei chestiunea alegerii unui nou patriarh, sârbii radicali încep să manifeste o atitudine și mai ciudată, făcând impresia că fac parte din clubul deputaților naționaliști mai mult în calitate de agenți secreți ai guvernului. Somați să-și justifice această atitudine puțin demnă, deputații sârbi radicali au declarat că în lupta lor pentru scaunul patriarhal își rezervă dreptul la independență politică desăvârșită, în cealaltă, însă, sunt și pe mai departe solidari cu deputații naționaliști. Și Sârbii radicali au rămas membrii ai clubului naționalist, fără să-și schimbe, însă, năravurile.

Din privilegiul energicului discurs rostit de distinsul deputat dl Dr. Iuliu Maniu, discurs pentru care dl Maniu a fost atacat cu vehemență de presa maghiară șovinistă, — deputații sârbi radicali au grăbit din nou să dea dovadă că sunt niște prieteni cari nu merită încredere. Intr'un

interview acordat ziarului „Pester Lloyd“ spun că ei nu se identifică cu declarațiile dlui Maniu, iar, mai târziu, dl Manoilovici repetă, în parlament, într'un discurs rostit la proiectul de recruți, că dl Maniu n'a vorbit în numele clubului, că ei sârbii radicali, sunt aderenți ai armatei naționale cu limbă de comandă maghiară; sunt aderenți ai ideii de stat național maghiar și protestează împotriva declarațiilor antipatriotice ale dlui Maniu.

Atitudinea aceasta nedemnă e mai mult decât o înfrângere a disciplinei de partid; e o vădită și premeditată trădare a intereselor partidului naționalist. Deputații Sârbi-radicali dau dovadă nouă că trebuie să fie considerați ca niște agenți — plătiți ai guvernului.

Așteptăm dela clubul deputaților naționaliști să invite pe deputații sârbi radicali să iese din partidul naționalist, pierzând prin conduita lor dreptul de-a face parte din singurul partid politic cinstit, care are reprezentanți în Cameră.

La Viena Ministrul-președinte Wekerle a fost primit, Duminecă în audiență de către Maj. Sa. Wekerle a raportat despre situația politică generală și a anunțat că cele două guverne au început tratativele asupra chestiunii băncii.

Duminecă a plecat la Viena și ministrul de agricultură Darányi, însoțit de secretarul de stat al ministerului de comerț Sztérény, pentru a lua parte la consiliul de miniștri în care se vor încheia tratativele asupra convenției comerciale cu România.

Chestia băncii Austro-Ungare. Luni au început în Viena tratativele meritorice asupra chestiei băncii comune. Reprezentanții guvernului ungar sunt consilierii ministeriali Pap Elek și Telessky Iános.

Marti s'a întrunit și comisia parlamentară pentru studierea acestei chestii. Comisia s'a declarat pentru banca națională autonomă, cu adaosul că, dacă cele două guverne vor conveni asupra unei bănci de cartel, comisia va studia și chestia aceasta.

Prin urmare, — banca națională comună e asigurată.

Convocare a Reichsrathului austriac. Ziarul oficios al guvernului austriac. „Wiener Zeitung“, publică în numărul său de Duminecă o patentă imperială prin care Reichsrathul austriac e convocat pe ziua de 10 Martie.

Kossuth II.

Două zile după audiența lui Kossuth la Maj. Sa, ministrul à latere contele Zichy a fost primit și el în audiență. Cu acest prilej, Maj. Sa l-a întrebat de sănătatea sfetnicului său, declarând că „a fost foarte îngrijat să nu răcească pe vremea aceasta rea“.

Îngrijirea Maj. Sale n'a fost întemeiată. Kossuth n'a răcit, ci s'a întors sănătos în lumea sa de alifi, pomăduri și sulemenene... sănătos intru cât se poate numi sănătos un om în vârstă, stăpănit de astfel de preocupări de filison înamorat.

Acesta e singurul moment interesant și, înainte de toate, deplin lămurit al audienței lui Kossuth la Maj. Sa. În afară de primirea grațioasă nu se știe nimic despre această audiență; nimic decât ce-a spus Kossuth într'un toast rostit la un banchet al independenștilor... Puțin de tot.

Partidul s'a înșelat în așteptările sale. De audiența lui Kossuth legase atâtea nădejdi: șeful dinastiei Kossuth ar fi trebuit să se întorcă cu declarația Maj. Sale că se va face banca națională independentă și cel puțin cu însărcinarea de a alcătui un nou cabinet curat independist. Și, în realitate, Kossuth s'a întors fără nici un rezultat: Viena nu vrea să știe de desfacerea comunității băncii austro-ungare.

Dacă i s'ar fi făcut cea mai mică nădejde în chestia aceasta, ar fi grăbit să trîmbițe în lume noua izbândă glorioasă a „marelui“ cabinet național. Tăcerea aceasta e, însă, cea mai clasică dovadă că n'are să se îplinească visul lor...

Toastul rostit de Kossuth, deși nu spune mai mult decât un oracol dordonic, e obiectul discuțiilor generale. Fiecare partid îl interpretează după cum lui îi place.

Avut-am și avem să luptăm cu greutate foarte mari! — a zis între altele Kossuth. — Înainte de toate a fost de lipsă ca guvernul însuș să ajungă la o înțelegere în privința soluției acestei chestii. Asta s'a și ajuns: guvernul e solidar intru a cere banca de cartel independentă. În rândul al doilea a trebuit să îndăturăm marea piedecă care, dacă ar exista, ar fi de neînvinș. Și nici piedeca aceasta nu mai există. În rândul al treilea, avem să luptăm împotriva curentului austriac dușman...“

Aici, Augustul șef politic începe să se apropie de realitate.

Își vede trecând oștirea; iubitor cu copii săi; „galant“ cu doamna; scrutător și ager cu conspiratorii; glumeț cu bătrânii; prietinos, dar mândru cu căpitani; batjocoritor cu doctorii; sentimental cu fca lui din flori; nepăsător față de moarte; umilit față de fiul său, cel care va fi mâne domn; de o rezemare sublimă în grozava scenă a operației; înfiorător după uciderea trădătorului; mare și sfânt, pe patul de moarte, când vorba lui cea din urmă, încheagă toate aceste sentimente într'unul singur: *Moldova!*

Dintre obiecțiunile aduse piesei d-lui Delavrancea, mai puțin serioasă este aceia cu „lipsa de acțiune“: S'a imputat autorului piesei „Apus de soare“, faptul că lucrarea d-sale nu e zidită pe planurile stabilite de arhitectii dramaticei. Nu există așanumita „intrigă“, cu inodări și desnodări de sfori și sforicele, cu lovituri de teatru meșteșugite — cum ne-a învățat teatrul modern.

Este o greșală să se pună atâta preț pe „acțiune“ — așa cum o înțeleg judecătorii teatrului — câtă vreme bogăția decorurilor, vivacitatea dialogurilor, nobleța sentimentelor și energia cu care sunt exprimate, li pot foarte bine ținea locul. „Intriga“ este o rețetă împotriva plictiselei. Au inventat-o autorii, pentru ca să-și strecoare prin ea ideile, caracterele personajilor și uneori, decorul. Fără intrigă acestea s'ar imprima mult mai greu în inimile și mințile spectatorilor.

„Apus de soare“ este o recreație, după atâtea abilități tehnice. E aier și suflet mai mult. Orizonturile sunt mai largi. E o artă simplă și cinstită, așa cum au înțeles-o cei dintâi scriitori de teatru, așa cum o vor adopta, după atâtea transformări scenice, cei din urmă îndrăzneți cari vor mai strămuta sufletul omenesc, subț masca unui actor.

Victor Eftimiu.

Păcate Noi.

Cu cât ești mai aproape de pământ, cu atât cerul ți-se pare mai aproape... și cu cât ești mai departe de tine, cu atât ești mai aproape de adevăr.

Ți-ai văzut în umbra ta chipul! De ce cauți să-l vezi și'n sufletul femeii?

Apa, flacăra și geniul, — găsesc căi întotdeauna.

Între două nopți, e o zi... și între mai multe vieți, un suflet.

Umbra și femeia, cu cât sunt mai departe de noi, cu atât sunt mai fantastice.

Nu orbii și cocoșaii sunt pociturile naturii, ci oamenii cari n'au inimă.

D. Marcu.

Hanul dela Păr.

Lelea Iana aprinse lampa și umbre-umbre se ridicară de pe pereții mucigăiți și roșii de vreme; apoi după-ce mai roboti prin rafturi, — rânduind, ba ici o cutie cu scrobeală, ba dincolo un pachet de tutun — șeză cu coatele rezemate pe teșghia. Afară vâjaie viscolul, ridică mototoale de zăpadă și le izbește în geam; din când în când ușa dărdăie în țitini și un vânt rece se furișază pe lângă prag. Lumina lămpii începe se pălpaie, iar focul vâjje și mai tare în sobă. Cărciumăreasa stă dusă, cu bărbia proptită în podul palmei, și așa își trece ia zilele mai în totdeauna când o întoarce gândul înapoi, în alte timpuri, când erau vremile mai bune și treburile mergeau altfel. Una era lelea Iana cărciumăreasa, „Hanul dela Păr“ era vestit peste o poștă de jur împrejur. Aci se opreau giambașii, când se întorceau dela târg, ca să se cinstească, și porunceau ocale după ocale, că vinu eră bun și cărciumăreasa tânără și vrenică de gură; câți nu intrau cu gândul ca să se cinstească cu un pahar și pahar să făcea până îi apucă ziua albă, până își goleau pungile... Atunci eră treabă de făcut, dar acum s'a schimbat lumea; și! și acum are marfă în prăvălie mai bună ca atunci, nu-i lipsește nimic, nici sacu cu roșcove uscate; tot ce este în prăvălia lui Stan Chioru din târg, e și la Ileana, numai că la ea le mănâncă muștele în rafturi. Ei, dar ce să faci!... așa e roata lumii l.

„Impotriva acestei piedeci trebuie să luptăm cu stăruință și nădejde, pentru că fără nădejde, nu se poate câștiga învingere. Nădejdea aceasta să nu fie, însă, însoțită de încredere exagerată și să fim pregătiți și la eventualitatea că vom fi înfrânți... Până când mă veți vedea, însă, în fotoliul ministerial să știți că cauza maghiară n'a fost înfrântă...“

Aplauze sgomotoase au urmat acestor declarații dordonice, urale îndelungate, aclamații și pe urmă, a doua zi, nedumeriri serioase. Ce-a voit să spună Excelența Sa dela comerț și industrie? Ce piedecă a trebuit să înlăture? O piedecă care, dacă ar exista, ar fi de neînvinș, dar acum nu mai există?... Cum înțelege Excelența Sa că până va fi ministru cauza maghiară nu poate fi considerată ca înfrântă? Cauza maghiară consistă poate în rămânerea Excelenței Sale în slujba înaltă de ministru?...

Din prisosul acesta de aluzii tainice se desface un sămbure mititel, din care se va naște ceva ce nu se poate numi altminteri decât, poate, „porcărie politică“... De dragul puterii, partidele coalitate vor jertfi și banca națională independentă. De dragul puterii, partidul independist își va modifica programul eliminând toate punctele cari ar putea fi neplăcute în Viena. Și cu acest nou program „cesaro-regesc aprobat“, fiul detronatorului va primi să alcătuiască un cabinet, însărcinat din partea detronatului.

Glasurile de opoziție ce se aud din vreme în vreme, în presă, în culoarele Camerei, în adunări publice, sunt prea puțin serioase decât să poată influența hotărârea celor dornici de căpătuială cu orice preț. Inzadar tună și fulgeră Justh Gyula, amenințând cu obstrucție, — banca națională independentă nu va primi Ungaria și opoziționalii se vor împăca cu noua stare de lucruri cum s'au împăcat și până acum cu atâtea altele.

Acesta e rostul și rezultatul audienței lui Kossuth la Maj. Sa.

Deputați mireni la sinodul arhidiecezan. Dumineca trecută s'a efectuat scrutinul alegerilor de deputați mireni la sinodul nostru arhidiecezan pe un nou period de 3 ani, declarându-se aleși următorii domni, și anume:

Cercul I. Sibiu: Parteniu Cosma, directorul institutului de credit „Albina“ Sibiu. Ioan de Preda, avocat, fiscal cons. Sibiu.

Cercul II. Săliște: Dr. Liviu de Lemény, avocat, Sibiu, Dr. Nicol. Comșa, medic, Săliște.

Cercul III. Sebeș: Dr. Eug. Mețianu, avocat, Brașov, Lazar Triteanu, ref. școl. Sibiu.

Cercul IV. Alba-Iulia: Mihaiu Cirlea, notar public. Abrud. Ioachim Fulea, director de bancă, Alba-Iulia.

Cercul V. Deva: Dr. Aurel Vlad, avocat, deputat dietal, Budapesta, Ioan I. Lăpădat, directorul „Ardelenei“, Orăștie.

Cercul VI. Hațeg: George Dănilă, primar, cav. ord. Francisc Ios., Hunedoara. Dr. George Proca, secretar cons., Sibiu.

Cercul VII. Gîoagiu: (nu cunoaștem încă rezultatul).

Cercul VIII. Ilia: Dr. Ștefan Rozványi, adv. Ilia. Octavian Goga, secretarul „Asociațiunii“. Sibiu.

Cercul IX. Brad: Dr. Pavel Opreșă, dir. gimn. Brad. Dr. I. Papp, adv. Brad.

Cercul X. Cămpeni: Dr. Vas. Preda, adv., Sibiu. Dr. Zosim Chirtop, adv., Cămpeni.

Cercul XI. Cluj: Vasile Almășan, avocat, Cluj. Demetriu Comșa, prof. sem., Sibiu.

Cercul XII. Turda: Dr. Petru Șpan, prof. sem., Sibiu. Dr. Valeriu Moldovan, adv., Turda.

Cercul XIII. Dej: Dr. Gavril Buzura, adv., Lăpușul-ung. Dr. Augustin Bodea, adv., Dej.

Cercul XIV. Bistrița: Dr. Ioan Popescu, adv., Reghin. Iosif Popescu, director de bancă, Reghin.

Cercul XV. Târnova: Dr. Dumitru Ștefan, funcționar, Sibiu. Dr. Dionisiu Roman, avocat Mediaș.

Cercul XVI. Sighișoara: V. Onițiu, director gimn., Brașov. Victor Păcală, profesor la școala civilă, Sibiu.

Cercul XVII. Treiscaune: Dr. Iancu Mețianu, mare proprietar, Zernești. Nicolae Bogdan, prof. gimn., Brașov.

Cercul XVIII. Brașov: Ars. Vlaicu, directorul școlii com. Brașov. Nic. Sulică, prof. gimn., Brașov.

Cercul XIX. Bran: Ioan C. de Pușcariu, jude la curia reg. pens., Bran. Nicolae Garoiu, adv., Zernești.

Cercul XX. Făgăraș: Dr. Oct. Vasu, adv., Făgăraș. Dr. Ioan Șenchea, adv., Făgăraș.

Moartea deputatului Dragoș.

— Reminiscentă istorică. —

Cu titlul de sus descrie dl Rubin Pațiu, avocat în Alba-Iulia, în „Gazeta Transilvaniei“ din 25 I. c. între altele și evenimentele petrecute în prefectura lui Avram Iancu din 6 până în 10 Maiu 1849 așa precum le auzise din graiul lui Antonescu, cu ocaziunea unui congres bisericesc, aici în Sibiu.

Antonescu, ca să fie crezute poveștile lui, a zis, că: el împreună cu Dragoș neputând străbate prin taberele luptătorilor s'a întors în Abrud și s'au adăpostit la Simion Șulutu. Dragoș a fost omorât de lăncerii lui Iancu, la îndemnul rudeniilor de sânge ale lui Dobra, drept răsbunare pentru că Ungurii omoriseră pe prefectul Dobra. La aceasta scenă fioroasă, zice Antonescu, că și el a fost de față. Din întreaga povestire a lui Antonescu nici un singur cuvânt nu-i adevărat. Antonescu, student în acel timp, a însoțit pe Dragoș la Abrud în calitate de servitor. Dragoș a fost în cuartir la primarul orașului, un unchiu al meu, Ioan Boer de Scorei, viceprefectul lui Iancu. În noaptea de 9 Maiu când armata maghiară, decimată de popor a fugit către Brad, Dragoș rătăcind în întunec în imbulzala cea mare, s'a pierdut de armată, astfel s'a întors la Abrud, unde s'au întors și cele 300 de femei și copii maghiari, cari și-au căutat și au și aflat scut în contra lăncierilor Moților, la casa părinților mei, la casa lui Simion Șulutu și a preotului Amos Tobias, a cărui soție a fost sora lui Simion Șulutu. Antonescu însă, împreună cu mai mulți cetățeni din Abrud, a scăpat cu Hatvani, și mai mult la Abrud nu s'a întors. Prin urmare e un neadevăr că el împreună cu Dragoș s'ar fi adăpostit la Simion Șulutu. Acest neadevăr e constatat mai presus de orice îndoială prin mărturisirea văduvei lui Simion Șulutu, în a cărei curte a fost Dragoș omorât. (Vezi partea a VI din Memoriul meu pag. 40). Mare noroc avuse Antonescu, că n'a fost de față la moartea lui Dragoș, căci și pe el l-ar fi omorât Moții.

L'am fost provocat și eu pe Antonescu pe care în persoană nu l-am cunoscut, prin o epistolă trimisă la Șiria, să-și justifice aserțiunea ce o cetisem în manuscriptul lui, care se află în arhiva consistorului gr.-cat. din Orade, că el s'ar fi întors împreună cu Dragoș la Abrud și că el ar fi fost

— Bună vremea!... bușni pe ușă un om ghemuit în ipingeă.

Cărciumăreasa tresări și îi alunecă cotu de pe teșghia.

— Mulțumin dumatule moș Măndrule! ia șezi, că-i un car de vreme de când n'ai mai venit prin prăvălie!...

Moșneagul își trânti de câte-va ori picioarele pline de zăpadă.

— Apoi cu treabă încolo-încolo!... Azi am fost la pădure, am adus un car de crăci, bine că mă'nvăță Dumnezeu că iată ce vreme să puse. Și mă bătă vântul toată ziua de mă junghie la os și acum! Ia vezi, scoate o oală de vin dăla mai bun!...

— Lasă pe mine, să vezi ce vin îți dau eu, spirt nu altceva, să-i dai foc să ardă, și lelea Iana scoborî în pivniță.

Lampa își mărește și își micșorează lumina și ca o placă subțire se teșe pe părăți. Sub grindă gârbovită, atârână vre-o două șiruri de covrigi afumați; într'un colț stau rezemați doi saci cu mălai și unul pe jumătate cu sare; în rafturile înegrite de vreme sunt răvășițe câte-va cutii cu scrobeală și chibrituri; sub teșghia mai e un sac cu tutun și unul cu roșcove pe cari le ține de vre-o doi ani acolo, uitate de Dumnezeu — asta eră toată marfa! Moș Măndru își scutură căciula de zăpadă și roti ochii împrejur.

— Ei! credeam că sunt numai eu aici!...

Lelea Iana ieși din pivniță cu vinul.

— Ce e?...

— Eu, ziceam că sunt singur, dar uite că mai am tovarăși! Poi zău cine îl vede acolo la întunec, în colțu ăla și cu căciula aia cât toate zilele în cap!... De unde ești măi nepoate? Că după port par'că n'ai fi de prin partea locului!

— Sunt de departe!... Și streinul își strânse sarica pe lângă el.

Moș Măndru puse oala la gură și trase o înghițitură zdravănă.

— D-ta ești din ăia cu oile! Ș'au ținut azi toată ziua turmele șir; — au trecut la vale; și unde le duceți nepoate?

— Apoi ne tragem la baltă. Pe vreme de iarnă e prea greu să stăm la munte. Nu vezi dumneata, ce putere de viscol e pe aici, dar acolo pe creșetele munților!

Moșneagul dete din cap.

— Ei puterea lui Dumnezeu e mare! El le dă toate cu socoteală! Mulțumim Sântului că a ținut până acuma, de ș'au făcut oamenii trebșoara. Numai care o fost prea perde vară l-a apucat iarna fără rost. Și apoi să vorbim la drept de ce să mâniem pe Dumnezeu, cât era să mai ție, mâne e Sf. Nicolae și nu i-ar sta rău să vie cu barba neagră?

Mocanul își mai săltă căciula de pe frunte. Băuse o oală cu vin și imbucase ceva. Par'că i-se mai desghetară oasele; de trei zile nu mân-

case cum se cade, tot pâine uscată de câte o săptămână și cu câte-o sburătură de brânză rătăcită prin dășagi. În cărciumă s'a încălzit bine; soba dudue și vălvoare dă năvală pe coș să se ia la întrecere cu viscolul de afară. Se umflă vântul, se zgudue gergevelele și fulgii de zăpadă ropăesc în geam. Moș Măndru își trase scaunul mai lângă strein. — Măi nepoate ia să mai gustăm ceva! Că nu știu cum pare-că îți mai deseștează vinele băuturica asta!... Și fiindcă înțărăm în vorbă să ne cinstim că toți suntem creștini cu năcazuri și nevoi pe cap. Câte n'am îndurat eu și cine știe peste câte oi mai da! Căci dacă n'om căta să ne mai veselim viața asta amară, apoi ne prăpădim cu zile!... Jupăneasă Iano! ia mai dă aici ceva!...

Cărciumăreasa tresări și abia ridică pleoapele îngreuiate de somn. Moșneagul își ridică sprâncenele stufoase. — Aoleo!... ai adormit de acuma, nici găinele nu s'au culcat!...

Lelea Iana se sculase cu noaptea în cap, toată ziua robotise și de când nu mai veneau mușterii se desvătase să mai stea noaptea târziu și acum pică de somn. Umplu ulceaua de vin și o puse pe masă înainte mușterilor. Moș Măndru tornă în pahare și le deteră amândoi peste cap. Mai umplu încă un rând și apoi încă unul...

Și vinul tare începă să le scoată roșata în obraz; le încăzi mădularele și sudoarea li-se ivi în față. Streinul își rotește din când în când ochi,

de față la moartea lui Dragoș: Antonescu însă nu mi-a răspuns, pentru că nu-mi putea răspunde fără să se blameze. (Vezi Memor. part. VI pag. 17). Dragoș a fost singur în dimineața de 10 Maiu la casa părinților mei, unde a vrut să scape de lancea Moșilor. Dela noi a mers tot singur la Simion Șuluțu.

Ce privește moartea lui Dragoș, aceasta am descris-o eu pe baza epistolei lui Andreica și a văduvei lui Simion Șuluțu, cari au văzut cu ochii lor înfiorătorul moment, când lăncerii l-au omorât. Și l-au omorât, precum au spus-o cei cari l-au omorât, din cauză că Dragoș i-a trădat. Nu este deci adevărat ceea ce Antonescu a zis că rudenile lui Dobra din Câmpeni, au pus la cale răsunarea, pentru moartea prefectului Petru Dobra, și că aceste rudeni au condus pe lănceri în curtea lui S. Șuluțu. Lăncerii au intrat după ce intrase tribunul Andreica în curte; așa scrie Andreica. Dl executor r. Decean, care a locuit 20 de ani în Câmpeni, îmi spune că el n'a auzit ca în Câmpeni să fi existat locuitori cu numele Dobra. Așa îmi scrie și dl avocat Dr. Vasile Preda. Un neadevăr e și aceea că Iancu scâpă ca prin minune, peste un deal necuprins de soldații lui Hatvani. Iancu s'a refugiat ziua, în 6 Maiu, Hatvani intrase în aceea zi dar numai noaptea, prin urmare nu putea fi armată maghiară în Abrud în timpul când Iancu a fugit. Și n'a fugit peste dealuri, ci a mers călare, împreună cu adjutantul său dl Aiudean pe drumul către Cărpeneș, (cf. biografia lui Iancu pag. 15).

Istoria e știință, iar istoria evenimentelor din anii 1848—9 petrecute în prefectura lui Avram Iancu constituie paginile cele mai memorabile din trecutul neamului românesc. Nime dintre Români nu s'a ocupat ex Thezi de istoria acelor mari evenimente. Eu am lucrat și am spesat mult până mi-am adunat toate datele și dovezile trebuincioase la compunerea istoriei.

Am scris pentru Enciclopedie preste 80 de articole originale, mare parte ca substrat pentru o adevărată istorie, referitoare la munții apuseni. Astfel: monografia Abrudului și a Câmpenilor; biografia lui Iancu, Dobra, Dragoș și a mai multor tribuni și prefecti, biografia lui Vasvári și Hatvani, cari au purtat lupte în contra munților apuseni. Am publicat părerea lui Klapka și generalul graful Gelich Richard despre Hatvani. Apoi corespondențele lui Dragoș, cu Kossuth și alte auto-

rități. (cf. biografia lui Dragoș, Mem. part. a VI.) Am publicat un mare studiu cu titlul iobagii; un alt studiu despre serviciile iobagilor din Bucium, Abrudsat și Cărpeneș. Toate aceste pe baza documentelor oficiale.

Cu un cuvânt am lucrat, precum lucră un judecător conștient. Mi-am împlinit datorința de un fiu credincios al acelor munți clasici, de care mă leagă atâtea amintiri și tradițiuni scumpe sufletului meu. Și m'am simțit dator să public toate acele dovezi, pentru că la casa părinților mei unde se adunau zi de zi prefectii și exilații din România, s'au ținut sfaturile pentru apărarea acelor munți clasici, singuri neînvinși de armata maghiară. Aceasta a fost cauza pentru care Hatvani ne-a arestat întreaga familie, și ne-ar fi și spânzurat pe toți, precum a spânzurat pe Butean, dacă în noaptea de 9 Maiu 1849 poporul nu-l aiungă decimând armata dănsului.

În ce vază a stat părinții mei înaintea Românilor, dovedește între altele și scrisoarea frunțașilor din acei munți publicată în „Gazeta Transilvaniei“ Nr. 50 din a. 1858, de următorul cuprins: „Perdurăm și noi în acel venerabil bărbat un amic credincios, consimțitor întru toate, ce ating binele și înălțarea conaționalilor noștri. Apoi în ce vază și iubire stătuse răposatul înaintea locuitorimei abrudene și din tot ținutul, cea mai neînvinșă dovadă ne dădu mulțimea cea nenumărată de oameni, din toate clasele, cari concuseră la înmormântare, căreia asemenea nici a mai văzut Abrudul, nici va mai vedea curând. Și încă câți mai erau? cari a doua zi de înmormântare, venind de prin vecinele sate la Abrud, la mărturie de săptămână și înțelegând cele întâmplate, arătară cea mai simțită durere, că n'a știut să alerge, să-și facă ultima venerațiune, răposatului în Domnul Ioan Șterca Șuluțu.“

Dl Patîța nu-i cel dintâi, care a dat crezământ cuvintelor necontrolate ale lui Antonescu. Fericitul Barițiu, care a stat cât a fost în viață în mare vază înaintea mea, și tot așa și după moartea dănsului, a lunecat să deie crezământ vorbelor protonotarului C. Tobias, despre evenimentele petrecute în 1848/9, când Tobias eră de 7 ani, (s'a născut în a. 1841, ca și dl Patîța.)

Pe lângă toată stima ce o aveam pentru Barițiu, n'am putut să las nerectificate greșelile ce intraseră în istoria dănsului: adevărul mai presus de toate. Asemenea fapte însă n'au să

supere pe nime, din contră numai cu mulțumire au să fie primite.

Sibiu, în 28 Februarie 1909.

Iosif Sterca Șuluțu.

CRONICA LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ.

Scriitorul de reputație universală Maxim Gorki, a fost somat de poliția din Neapol, unde petrecea iarna, să părăsască orașul.

Această ca un răspuns dat guvernului rus care a lansat un mandat de arestare contra lui.

Dealtfel întâmplarea aceasta nu poate decât să ne edifice asupra libertății cuvântului și din Rusia.

Literatura viitorului. Revistele tinerilor poeți și esteți din Italia și Franța au găsit o nouă formulă a curentului pe care vor să-l creieze. Aceasta formulă se resumă pe scurt în cuvântul *Futurism*, sau literatura viitorului. Noul curent al „futurismului“ se va deosebi esențial de tot ce e simbolism și decadentism, pornind chiar pe căi diametral opuse. Un tânăr italian de mare talent, anume I. T. Marinetti, a făcut de curând cunoscute cele zece porunci, sau tablele legii tovarășilor săi, afișând următorul program:

1. Cântăm în versurile noastre numai iubirea pentru primejdie, numai energia și îndrăzneala;
2. Elementele principale ale poeziei noastre vor fi cutezanța și revolta;
3. Literatura a proslăvit până acum visarea și trândăvia; noi vom propaga neliniștea febrilă, atacul îndrăzneț și lovitura iscusită;
4. Declarăm că mai adăugăm ceva la frumusețile de până acum ale lumii: repezi-ciunea;
5. Cântăm numai pe bărbatul care învârtă însuș roata lumii;
6. Cele mai multe frumuseți le întâlnești în războiu; orice operă de măiestru trebuie să aibă un caracter agresiv; poezia trebuie să fie un continuu atac împotriva unor puteri necunoscute, pe cari le supune om-nirei;
7. Spațiu și timp pentru noi nu există; noi trăim în epoca absolutului;
8. Glorificăm războiul, ca singura igienă a lumii; glorificăm militarismul, patriotismul și gestul distrugător al anarhistului;
9. Combatem moralismul, pesimismul; și orice oportunism, precum și feminismul;
10. Glorificăm mulțimea cea mare de popor, pusă în mișcare prin muncă sau plăceri, — simfonia multisonoră a revoluției, vieța de noapte a marilor orașe și sgomotul vieții“.

prin colțuri, par'că ar căuta ceva, par'că totul i-ar fi cunoscut, par'că toate locșoarele i-ar aduce aminte de ceva, de un trecut îndepărtat, de o vreme scâpătată de mult. Pe jupâneasa Iana o prinsese somnul și sforăia cu fruntea rezemată pe teșghia. Moș Măndru își aprinsese a nuștiu cătea oară luleaua și tot îl întrebă pe mocan câte în lună și în soare: cum sunt munții; cum își trec ei viața pe acolo prin pustietăți și multe chipuri de oameni trebuie să fi văzut! „Iar noi, dă bătrânul din cap, nu vedem nimic, doar de acasă la târg, — asta e drumul nostru“. Și tot așa din vorbă în vorbă au golit ulceaua și încă odată au mai sculat pe lelea Iana și le-a mai umplut încă o oca.

Streinul își desfășură sarica la piept, se încălzise, — și acum rămăsese cu ochi ațintinți deasupra teșghelei sub o grindă afumată. Acolo atârna burduful unui cimpoi. Eră negru, învechit, iar fluierul spart pe jumătate. Mocanul cum stă așa, cu tâmpla rezemată pe podul palmei, își ridică și își lasă privirile pe tavan; și stă mult așa și iar le ridică și iar le lasă... Sudori-sudori îi trec pe frunte și obrazu i-se face fețe-fețe. Și dacă lelea Iana n'ar fi fost prinsă de somn, dacă Moș Măndru n'ar fi fost furat cu gândul de fumul lulelei și nu i-ar fi încălzit trupul și inpăienjenit văzul vinul tare, ar fi putut ghici în fundul ochilor tovarășului, un înec de lacrimi, izbucnite dintr'un dor ascuns, purtat de-alungul unei vremi întregi. Pe fața lui se văd acum, dacă te-ai uita

mai adânc, zilele apuse ale copilăriei scurte, vârtejul anilor, viața sbuciumată. Și mocanul își plimbă încet ochii împrejur și apoi iar și-i țintește pe grindă, pe cimpoiul fără glas... Acum nu mai clipește; luminele îi sunt par'că două mărgele negre lucioase, țintuite în fundul capului. Acum îl poartă pe străin gândul în altă lume moartă de mult pentru el; îl întoarce în trecutul depărtat, în serile senine, în nopțile cu dragoste. Acum trăește clipele înmormântate, trecutul tot îi năvălește în minte...

„E sârbătoare mare, e Paștele. În fața hanului lelei Ianei, hora se învârtește domol. Fetele strâng și răresc rândurile. Un flăcău mai guraliv spune câte o glumă, ceialalți tovarăși se năpustesc spre mijloc, bat cu piciorul la pământ, apoi iar răresc rândurile și hora își ia pașul legănat. Se lasă soarele încet peste deal, și razele-i mijesc printre frunzele verzi ale salcâmlor și se joacă pe fluturii de pe iile fetelor. Flăcăul care spune glume se desprinde și intră în cârciumă. Oamenii îl apucau ca să le cânte ceva și toți strigară la lelea Iana să le dea cimpoiul... Ciocnesc oalele rase cu vin, răsună „Christos a înviat“ din toate părțile, iar Voicilă al lui Măndru le cânta cu cimpoiul. Din câte un colț răsare câtă o snoavă, toți răd și iar ciocnesc oalele, și iar strigă „Christos a înviat“. Flăcăul lui Măndru le cântă înainte. Și cu ochii pierduți afară își pleacă încet capul pe umăr: acum nu mai suflă în cimpoiul, doar

cu cotul apasă pe burduf și degetele îi joacă pe găuri. Și e așa de duios și de dulce cântecul... că par'că te fură ca o boare lină și te adoarme. Flăcăul răsufă din când în când greu și câte un oftat adânc i-se perde în undele cântecului; atunci degetele ating găurile mai des și glasul cimpoiului se ridică și se coboară; aci se îngroașă, aci se subțiază încet și tot mai încet, până ce piere, se stânge, ca să aprindă mai cu foc dorul în sufletul lui Voicilă. Cei dela masă ciocnesc, și iar umplu oalele, și iar le golesc, dar flăcăul n'aude nimic; el cântă mereu, cântă de crezi că i-se sparge cimpoiul în mână. Cântă dorul, dragostea, care îl muncește. În cântecul lui Voicilă plânge chinul care îi săgetează inima, durerea care îi curmă par'că sufletul. Un om se ridică dela masă și-i întinse o oală cu vin.

— Măi nepoate Voicilă; Ia dă bărdăea asta peste cap și nu mai purtă inimă rea! Las-o la pârdașnica de miliție! Să fii sănătos și o să scapi de ea.

Voicilă oftă lung și nu vru să bea. Își întoarse ochii afară, hora tot se mai învârte. În prag Ileana lui Sandu se uită galeșă la el. Ochii ei negri par'că îl întrebau: „Și mă lași singură“? Flăcăul își plecă fruntea în jos, mâinele îi înlemniră pe găuri și cântecul amorți...

Ușa hanului se deschise repede și o față de vre-o cincisprezece ani, intră cu zăpada înlăuntru. Mocanul tresări și deschise ochii mari.

Acesta e programul „futuraștilor“, în frunte cu poetul Marinetti, — un program, pe cum vedeți, vast și sănătos, la care multă lume ar putea să adere, dacă n'ar avea câteva puncte de exagerare și afectări. Ceeace bate la ochi, este mai ales aversiunea hotărâtă a noilor poeți împotriva „femenismului“. Poezie lirică fără nici un eroticism nu ne închipuim să facă futuraștii, oricât de rășboinici și de aspri se arată în tendințele lor.

„Cultura germană“. Sub acest titlu se anunță din București apariția apropiată a unei reviste nouă, pusă sub direcția dlui Simion Măndrescu, profesor-agregat la facultatea de litere de acolo. Catedra de literatură germană la școalele superioare din România s'a creat abia de câțiva ani și, în acest chip, cultură germană sistematică abia acum a început să se facă în Regat. În mod sporadic s'a muncit pe acest teren și până acum. Scriitorii români, în toate timpurile, s'au interesat și de literatura germană; au tradus și vulgarizat pe scriitorii germani mai de seamă. Ba într'un rând, când lumea germană a sărbătorit cu mult alai pe Schiller, scriitorii noștri, în frunte cu Asachi și Eliade, au aranjat în cele două capitale ale Principatelor serbări frumoase și au cântat în ode memoria marelui zeu din Weimar. E vorba însă ca acum să se procedeze mai cu sistem; ca prin noua revistă să se stabilească un raport mai intim între cultura noastră și marea civilizație germană; ca rând pe rând să se dea Românilor o orientare sigură în domeniul vastei literaturi; ca prin traduceri, studii și comunicări să se înlesnească cetitori români de cunoașterea multor lucruri folositoare.

Desigur că trebuie să ne bucurăm de planul ce ni-l expune profesorul Măndrescu, în destoinicia căruia, după chiar puținele cărți tipărite în acest domeniu, trebuie să avem încredere. E atât de mult de făcut pe acest teren! Căci nu este de ajuns a populariza între noi ideile mărețe și operele de seamă din avutul intelectual al Germanilor. O datorie de căpetenie a revistei va trebui să fie și cercetarea influenței de până acum exercitată de cultura germană asupra noastră. Va trebui să se examineze vrăful de cărți și reviste, în care se ascunde o sumedenie de traduceri bune și rele. Se vor examina izvoarele germane, din care s'au adăpat atâția apostoli ai școalelor române și atâția gânditori de toate categoriile. Se vor studia și influențele limbei ger-

mane asupra diferitelor dialecte române. Aceasta ne interesează mai ales pe noi Ardelenii, cari am stat mai aproape de cultura germană.

Așa dar, problemele sunt multe și grele și munca ce se cere va fi destul de anevoioasă, căci se cere și pregătire științifică și talent de scriitor pentru a munci cu succes. Să sperăm că dl Măndrescu și colaboratorii săi vor întruni calitățile cerute.

„Vremea“ și „Glossa“. A apărut, zilele aceste, o culegere de Poezii de ale lui Barbu Paris *Mumuleanu*, un poet pe care mulți dintre cetitori abia îl cunosc din epitetul ce i-l dă Eminescu în poezia sa „Epigonii“, numindu-l „Mumulean, glas de durere“. În această culegere găsim și următoarea poezie, vrednică de un poet de seamă, intitulată „Vremea“:

Vremea 'naltă și ridică,
Vremea face, vremea strică,
Vremea sue și coboară,
Vremea surpă și doboară,
Vremea schimbă și preface
Și rășboaiete și pace.
Vremea toate răsvrătește
Schimbă și schimonosește,
Vremea pe oricine 'nvață
Vremea-i dascăl și povață.
Vremea bucură, 'ntristează
Sue 'n tron și destronează,
Vremea 'naltă, vremea crește
Vremea iarăș micșorește:
*Toate sunt de vreme-aduse,
Toate la vreme supuse“.*

Cine nu vede în această poezie a lui Mumuleanu un șir întreg de motive, cărora Eminescu le-a dat o largă dezvoltare în minunata sa „Glossă“?

O dramă a dlui Slavici. Aflăm că dl Slavici a prezentat Direcțiunii Teatrului Național din București o piesă dramatică spre reprezentare. Când vom afla amănunte asupra lucrării acesteia, vom reveni.

Conflictul cu Sârbia.

În zilele din urmă se răspândiseră zvonuri cari profetiau o iminentă izbucnire a rășboiului monarhiei noastre cu Sârbia. Zvonurile acestea îngrijorătoare au pornit și de data asta din atitudinea dubioasă a diplomației rusești.

Marile puteri hotărâseră să facă demersuri comune pe lângă guvernul Sârbiei cerând să înceteze cu mobilizarea și concentrarea trupelor la

frontieră, — Rusia, însă, s'a declarat împotriva acestei hotărâri cerând să se facă aceleași demersuri și pe lângă guvernul din Viena. În acelaș timp, presa rusească a început să publice articole rășboinice, cari, ținând seama de censura severă din imperiul rusesc, numai cu învoirea guvernului s'au putut publica.

„*Novoie Vremia*“ cerea dela ministru de externe al Rusiei să adreseze monarhiei austro-ungare un ultimatum stăruind să-și revoce trupele dela frontiera sârbească, *căci altminteri Rusia ar fi nevoită să-i declare rășboi!*

Atitudinea aceasta a Rusiei făcea cu nepuțință intervenția în Belgrad — fără o intervenție în Viena, și toată lumea se aștepta la o declarație de rășboi... Nesiguranța a durat, însă numai 48 de ciasuri și atitudinea Rusiei s'a schimbat din nou.

Rusia a aderat și ea la hotărârea marilor puteri de-a face demersuri pe lângă guvernul din Belgrad, fără să mai ceară să se facă demersuri și pe lângă guvernul din Viena.

Primejdia rășboiului a dispărut — *deocamdată*, căci Rusia, dată fiind inconsecvența diplomației rusești, în clipa din urmă va putea să-și schimbe din nou atitudinea.

Și că Rusia nu și-a rostit încă cuvântul din urmă se poate concluda și din faptul că în Sârbia mobilizarea și concentrarea trupelor continuă în ciuda declarațiilor oficiale ale Rusiei că aderă la ideea intervenției...

Sâmbătă seara.

Sanin.

Isprăvesc cele peste patru sute de pagini din romanul lui *Arcubasev* — și mă întreb cu mirare, ce a putut afla publicul rus în el? Și ce a aflat, mai ales, străinătatea, unde romanul s'a desfășurat în câteva ediții? Ediția întâi s'a trecut în 2—3 zile; la a treia ediție poliția rusească l-a sequestrat. Aceeaș soartă a avut-o în ediția nemțească în Germania.

Opreliștea aceasta a fost însă foc pe ulei, romanul se desface și acum, pe ascuns, în mii de exemplare.

Și publicul citește extaziat; romanul a făcut chiar școală în Rusia: Saniniștii.

Eroul, Sanin, este tipul desăvârșit al omului *cinic*. Nu-i pasă de nimeni și de nimic, nu

Moș Mândru tot mai pufuie din lulea, învăluit într'un fum gros. Jupâneasa Iana, care adormise de a binele pe teșghea, sări în sus. Fata se uită împrejur, tropăi pantofii încărcăți de zăpadă și cu gura aproape încheștată de ger, dete „bună seara“.

— Să trăești taică, îngână Moș Mândru; Jupâneasă Iana! mai trezește-te nenisorule ce naiba! și vezi ce vrea nepoata Ileana!

Fata scoase o sticlută de sub zăbun și ceru unt-de-lemn de doi bani. Streinul deschise ochii și mai mari și-și deapănă privirea asupra fetei, care aștepta — tot schimbând când un picior, când altul, — ca să-i pună unt-de-lemn în sticlă. O măsură de sus până jos... Ce asemănare Doamne!... Tot așa de naltă și tot așa de chipeșă ca și ea!... Par'că's tot ochii ăia, și tot așa de arcuite și sprâncenile!... Ileana întreagă!... Și tot așa o chiamă!... Doamne!... Nu, nu e ea! Ileana o fi bătrână, dacă s'o mai ține!... poate mai trecută ca mine!... Și mocanul cu ochii învăluiti într'o poșghită de lacrimi, își plecă fruntea în jos...

A plecat fata. Afară mai tare vâjăie vântul și obloanele se izbesc din când în când de părăți. Lelii Ianei îi mai trecuse somnul; se ridică de pe scaun și mai mari lumina lămpei. Păreții par'că se mai lumina.

— Păcat de biata fata asta.

— De ce jupâneasă Iana? dete Moș Mândru din cap.

— Păi, nu vezi cum o ulește lumea! Par'că e ea de vină dacă e din flori! Așa i-o fi fost ursita ei!... Și a bieteii măsi sâraca!... Și Voicilă, n'a fost și el împins de păcat!...

Moș Mândru își plecă fruntea în jos și oftă lung.

— Ei, jupâneasă Iana, nevoia când cade pe capul omului, trebuie s'o tragă.

Cârciumăreasa răsufle și ea prelung.

— Da nu-l știu eu pe Voicilă ce pânea lui Dumnezeu eră! El n'avea tărie să taie un pui de găină, dar să răpue vieață de om! Ei dar nu știi când își bagă necuratu coada, nici Dumnezeu nu mai are treabă!... Bre, par'că îl văd și acuma cum cântă aici uite cu cimpoi; câți ani or fi la paști?...

— Sunt cincisprezece ani, dete moșneagul din cap, și o lacrimă de tată i-se prelinse pe obraz.

Cete, cete începură să-i treacă pe dinaintea ochilor...

— Și de-atunci până acuma nimeni n'a mai cântat cu cimpoiul, uite-l stă atârnat acolo în grindă, și lelea Iana își ridică pleoapele în sus... Și eu cred că s'a prăpădit Voicilă, moș Mândru. Cine știe pe unde i-or putezli oscioarele! Căci altfel venea hârtie la primărie, cum și ce fel!

— Știe Domnul... și bătrânul își șterse ochii cu mâneca cămășei.

„Ileana din flori!“ vorbele astea îl cutremură pe mocan, un fier ars par'că îi trece prin inimă; crețuri, crețuri i-se fac pe obraz și ochii îi lucesc. Incepe să-i tremure tot trupul și boabe de sudoare i-se preling pe frunte. Ca o furtună dă peste el năvală tot trecutul: Ileana hora de atunci, Paștele, cârciuma așa cum eră atunci cu oameni în ea; și cum i-a năzărît pe Tudorache al lui Crăciun numai și pentru Ileana s'a luat cu ei la ceartă; cum l-a croit cu scaunul în cap și l-a lăsat mort pe loc. Apoi cum a fugit pe câmpuri, cum s'a ascuns prin porumburi, prin scorburi, până ce a ajuns la munte și aci a intrat la oi la niște ciobani; cum s'a îmbrăcat și el cu sarică ca ceialaltii tovarăși și s'a lăsat părul mare și barba; și cum s'a pierdut din urmă atâția ani de zile! Tot amarul vieții lui i-se rânduiește acum pe dinaintea ochilor și ca ceva greu par'că îi sugrumă gâtul și-i oprește respirația. I-se înpăienjenesc din ce în ce mai mult ochii, totul i-se pare că se învârtește în jurul lui. E mort pentru cei din sat și pentru toți cari l-au cunoscut! Nimeni nu-l mai știe, doar din întâmplare de-și mai aduc aminte de el! Și Ileana l-o fi uitat de mult. Iar cealaltă dacă i-s'a fi spus de el desigur că-l blastă!... Și nici bătrânul, nici el nu-și mai cunoaște copilul!... Lelea Iana și cu moș Mândru tăcuseră, par'că le luase graiul!...

crede în nimic decât în „sfințenia poftelor“, cari trebuiesc satisfăcute. Știe de amăgirea surorii sale, din partea ofițerului Zarandin, dar zimbește cinic și nu-i cere acestui satisfacție, decât când ofițerul însuși îl atacă. Mamei sale îi strigă în față cu același aer de imens cinism: „Tu doară n' ai iubit decât pe unul singur“? Pentru el adunările studențești cu scopuri culturale sunt numai prilej de a goli câteva sticle de bere și când pe urmă beutura s'a isprăvit, pleacă rânjind: „Să vă ia dracul! Beutura s'a isprăvit, mă duc“. Chiar soru-sa Lida e în ochii lui, femeie numai. O privește lung și pățimăș și fata se roșește toată, când înțelege. Dealtfel Lida și Lala, figurile principale din roman sunt pentru el numai: carne. Singur Dubava e o creație mai înaltă, poate din motivul că e fată bătrână. Studențimea și ofițerimea sunt prezentați, deasemenea, în colorile cele mai sinistre. Toți sunt proști și nebuni și Sanin este singur cuminte, pentru că știe să rădă totdeauna de toți și de toate — și să nu facă nimic.

Cinismul acesta își ajunge culmea, când, la moartea lui George — o figură de om timid și șovăitor — Sanin exclamă, chiar în marginea groapei, în azul tuturor: A fost un prost. Apoi își aduce, cu un alt tovarăș câteva sticle de bere și le golește, trântiți pe mormântul cel nou.

Tinerimea, care făurește planuri mărețe sunt niște mărginiți; ei fac gălăgie numai, dar ispravă nu fac. Cei mai sensibili, ca jidanul, care se sinucide pe motivul, că „nu poate ajuta întru nimic omenirea“, sau ca George, care se sinucide fără ca singur să-și poată da seama de adevăratul motiv al faptei sale — sunt numai cadru, pentru a reliefa cu atât mai puternic cinismul, nepăsarea și indetulirea lui Sanin

În capitolul din urmă, Sanin își ia adio dela singurul prieten, care l-a înțeles cu adevărat, și pleacă. Acesta îi zice la despărțire: tu singur ești om adevărat!

Sanin se urcă în tren, dar nu se simțeste bine nici aici și se scoboară, în goana trenului... Merge acum, cu mâinile în buzunare, fără un gologan, singur și fericit prin iarba plină de roauă... De după deal apare discul uriaș al soarelui și Sanin merge, par'că întru întimpinarea lui...

Sanin, care întimpină soarele, e un simbol așadar, prorocul unei noi vieți, cu alt soare, cu alte idealuri, sau, mai bine zis, fără nici un ideal.

Amândoi stau cu fruntea plecată în jos, prinși de firul amintirilor... Străinul tresare ca mușcat de șarpe, de abia îngână „bună seara“ și bușnește pe ușă!...

Văjje vântul tot mai tare, zăpada cade cu grămada par'că și mocanul se luptă prin nemții până peste genunchi. Îl umflă vijelia pe dedesupt, îi desface cojocul la piept, da el nu simte frigul, — un jăratec îi arde tot trupul. Pe partea dreaptă a drumului, printre mogâldețele de zăpadă, se ridică gârbov de sub nemete un bordei, cam plecat de o strașină. Prin ochiul de geam, înemețit pe jumătate, de abia se zărește fără, ca din fundul unei gropi, o lumină slabă ce se închide și se deschide. Mocanul se oprește, se uită câțva spre geamul acela, — pare că e o feștilă aprinsă într'un mormânt. Cât de mult s'a schimbat! Bordeii s'a lipit aproape cu pământul... Ar vrea să se ducă mai aproape, doar să se uite așa pe furiș, cel puțin să le vadă. Și o luă într'acolo, dar nu făcând doi pași și deodată îi fulgeră prin minte: „Ești mort“!!... Se umflă vântul mai tare și-l dete înapoi. Mocanul își plecă capul în jos, își strânse sarica la piept și zorit dela spate de viscolul ce nu-i da răgaz, pornește iarăș în lume!...

I. Chiru-Nanov.

E vagabondul cinic, căreia nu-i pasă de nimic, și de nimeni, care râde de ori-ce sfortare a oamenilor, trăind tihnit ca un bun dobitoc, care se bucură de lumina soarelui și de viață, fără să-și mai bată capul cu altceva.

E revenirea la animalism pe toate terenele, mai ales pe acela al dragostei, — renunțarea la tot ce mai înainte se numia ideal.

Și o astfel de carte s'a desfăcut în sute de mii de exemplare și autorul ei s'a ridicat dintr'o dată între scriitorii de renume mondial.

* * *

Îmi amintesc de „Noua generație“ a nobilului Turgheniev, de eroii, cari se sbat în conflictul groaznic dintre idealul lor și viața reală, prevăzând cu îndârjire și disperare zădărnicia luptei.

Saninul de astăzi nu e vrednic nici măcar să le tragă ciobotele.

Și dacă romanul a avut totuș un succes așa de neobicit, lucrul se explică destul de ușor. Urișele sfortări ale revoluționarilor ruși din anii din urmă, s'au zădărnicit. S'au umplut toate temnițele, s'au impușcat toți vizionarii cei mai buni, cei mai de seamă s'au prăbușit.

Au rămas elementele inferioare, drojdia; imbecilii, cari s'au temut să-și caște gura și lașii, cu spinările flexibile.

Iar vizionarii, cari s'au strecurat ca prin minune prin ploaia de gloanțe, cari au reușit să scape cu fața curată, din vremile grele — și-au tras pe seamă.

Și-au zis atunci: ce să ne mai muncim de geaba? Tot nu vom urni noi lumea din țini! A dracului să fie deaci înainte toată politica. Viața mai are și alte plăceri: sunt Lidii și Lale cu săni rotonji, este votcă și bere și țigări și fum și voce bună și tihnă.

Și cei mai buni chiar se cufundă din ce în ce mai mult în deliciile așa de ușor de ajuns ale raiului lui Sanin.

Cât pentru restul, care mai încearcă și de-aci înainte frânturi de visuri și idealuri: sunt de-a dreptul niște proști și niște măgari.

Așa se va fi gândit autorul, când a plăsmuit pe Sanin, și așa l-a înțeles și publicul rus, care l'a întâmpinat cu osanale.

Autorul este atunci un decadent de ultimul ordin, iar societatea rusească este și ea pe povârnișul decadenței. **AI.**

ȘTIRI.

Conferințele „Asociațiunii“. Duminică în 7 Martie n. dl Oct. C. Tăslăuanu va ține o conferință în sala festivă a Muzeului „Asociațiunii“, vorbind despre *literatura mai nouă*.

La temniță. Din nou va scărțâi cheia în broască. Din nou se va închide poarta închisorii ca să răpească libertatea unui suflet. Doamna Ana Vlad soția vrednicului nostru deputat e la rând de astădată. Curia din Budapesta într'o ședință recentă a întărit sentința prin care doamna Vlad e condamnată la o lună închisoare de stat pentru „agitatie“.

Conferința din Dumineca trecută dezvoltată de Părintele asesor Mateiu Voileanu a fost din cele mai interesante. Dl asesor a făcut cunoscută publicului expediția științifică întreprinsă la polul nordic de către vestitul explorator Nansen. Conferința ținută într'un stil viu a fost ascultată cu plăcere de publicul azistent. La reușită au contribuit și frumoasele proiecțiuni de schiopticon.

Pentru „Asociațiune“. În sfârșit dovada unui interes pentru acest așezământ al nostru. Ne bucură manifestarea acestui interes cu deosebire fiindcă pornește din acele cercuri cari ne-au adus zilele trecute o rară decepție, din cercurile pre-

oșești. La o conferință preoțească distinsul paroh Aurel Nistor din Arpătac a propus ca pe viitor fiecare din preoții noștri să se facă membru al „Asociațiunii“ noastre. Adunarea a primit cu însuflețire această propunere care va fi discutată de toate conferințele preoțești apropiate. Să nădăjduim că acest gând va afla răsunetul cuvenit și noi vom putea înregistra o veste menită a mai atenua impresia dureroasă a evenimentelor din urmă.

Rusia nu se asociază la demersul puterilor în contra Sârbiei. Din sferele diplomatice ale Petersburgului se anunță ca exactă știrea despre asocierea Rusiei la demersul diplomatic al puterilor în Belgrad.

Rusia e dispusă să meargă cu marile puteri europene numai în cazul, în care se va ține cont de justele cereri ale Sârbiei și nu se va executa nici o presiune asupra acesteia.

Conjurație contra regelui Greciei Ziarele din Athena comunică că s'a descoperit o conjurație, care voia să constrângă pe rege să abdică în favoarea fiului său.

Reluarea tratatelor directe între Turcia și Bulgaria. Din pricina întârzierilor negociațiilor din partea Rusiei, domină în cercurile politice bulgare ideea reînceptei din nou a unei înțelegeri comune și directe cu guvernul din Constantinopol, cu privință la toate chestiunile de războiu ce sunt de tratat între Bulgaria și Turcia. Însărcinatul de afaceri de aici a comisariatului turcesc a primit instrucțiuni din Constantinopol prin care se spune că Poarta ar fi gata să reînceptă înțelegeri directe cu Bulgaria relativ la cele 100 de milioane. Guvernul bulgar a răspuns însă acestei propuneri, că în nici un caz nu poate să ofere mai mult de 82 milioane.

Conflictul Austro-Sârb. A fi cineva prooroc nemincinos în actualele frământări balcanice, — desigur e ceva supranatural.

Ce putem ști cu siguranță e faptul că încredările diplomatice cari au ajuns în ultimile zile la o gravă și delicată situație, — trebuiesc sfârșite. Rezultatul acestui sfârșit nu se poate prevedea: războiu sau pace în Balcani.

Știrile ce ne sosesc zilnic, zilnic sunt desmintite. Printre altele se vorbește și de niște sdravene încăierări la graniță. De pierderi însemnate din ambele părți, de mobilizări în masă a ambelor armate combatante, de intervenirea în favoarea Sârbiei și a armatelor munteneșene... și în sfârșit de amestecul Rusiei și al Angliei în fierberea balcanică.

Pentru o cât mai bună edificare a cetitorilor noștri, dăm loc acelor din urmă telegrame sosite:

Mari pregătiri de războiu ale Sârbiei. Ministrul de războiu a declarat că, îndată ce se vor vota creditele suplimentare de războiu (peste cele 35 de milioane deja votate) el va fi în stare să pună pe picior de războiu 250 de mii de soldați. Dintre aceștia o sută de mii vor fi înșirați pe linia Drinei și a Savei; 50.000 se vor uni cu trupele din Muntenegru și vor intra în Sârbia iar restul va rămâne spre pază în Sârbia.

Cu trupele destinate a face invasiune în Bosnia vor merge și voluntarii ruși.

Regele Petru al Sârbiei explică situațiunea politică unui corespondent francez. Corespondentul ziarului „Le Matin“ din Paris a avut o audiență la regele Petru, care i-a declarat că situațiunea actuală e excesiv de grea și insuportabilă pentru Sârbia. Poporul sârbesc nu e însă vinovat de această stare de lucruri.

El are nevoie de soare, de lumină, altminterlea se înneacă, fără o comunicațiune cu marea. Spre a ajunge la acest rezultat, Sârbia

va face cele mai mari sacrificii, fie ele oricât de excepționale.

Mobilizarea întregii armate Sârbești. S'a dat ordin ca să se prezinte la regimentele lor respective toți rezerviștii pentru încercarea armelor ce li-se vor distribui.

Trupele sârbești sunt aprovizionate cu munițiuni de războiu și merinde pentru 5 luni.

Pacea Europei în mâinile Sârbiei. Pe neașteptate s'a lăsat la Belgrad vestea că Rusia ar merge cu marile puteri în chestiunea presiunii diplomatice în contra Sârbiei. Mirarea aceasta a produs și o iritațiune și o mare depresiune morală în sferele politice de aici.

Ziarul „Pravda” relevă cu multă indignare, că Iswolski a fost acela care i-a propus lui Milovanovici să ceară dela Austro-Ungaria o compensațiune teritorială, spre a putea răzbi Sârbia la mare. Apoi dacă astfel își bate joc de poporul sârbesc, zice „Pravda”, va vedea Europa ce poate să facă Sârbia adusă la ultima ratio.

Asasinarea exarhului Nikor de Grusia de către doi arhiepiscopi. Din Tiflis sosește senzaționala știre despre omorirea exarhului Grusiei, Nikor. Se zice că instigatorii acestei crime sunt arhiepiscopul Imeritinien și fostul arhiepiscop Kirion.

S'a deschis o anchetă în contra lor. Un membru al sinodului a declarat unui ziarist de aci că prelații criminali vor fi arestați.

Armata Rusă nepreparată pentru un războiu. Ziarul „Magdenburger Zeitung” află din Petersburg că în timpul din urmă marele stat-major rus a înaintat țarului un memoriu în care arată că armata rusă nu e de loc preparată și nu s'ar putea aventura acum într'un războiu.

Tifosul și salata. Soldații din garnizoana Vannes au mâncat salată, udată cu ape murdare din canalurile orașului. Patru au murit și 30 sunt bolnavi.

Tămăduirea ranelor de raziu și de razele X. Koerting Hart a căpătat rezultate multumitoare căutând ranele pricinuite de raziu și de razele X prin curenții lui d'Arsouval.

Dacă e adevărat, cercetările asupra razelor sus pomenite vor putea să se urmeze.

Revoluția din Persia. (Condițiile revoluționare). Agenția Havas află din Constantinopole că ambasadorul Persiei a primit o scrisoare dela șeful revoluționarilor declarând că ei refuză tratativele cu șahul declarând că șahul trebuie să negocieze direct cu revoluționarii la Teheran.

Grava situație din Persia. Agenția Westnik află că știrile din Persia sunt extrem de neliniștitoare: revoluționarii construiesc fortificații de-a lungul șoselelor și încearcă a împedea o apropiere a trupelor cu ajutorul unor mine. Transportul mărfurilor și călătorilor este aproape complet întrerupt. La Teheran, populațiunea, sleită de puteri în urma necontenitelor greve, cere sprijinul legațiilor străine.

Proclamațiuni publicate în Capitală, anunță că se vor svârli bombe asupra orașului zilele acestea.

Curățirea apei de microbi. Jules Courmont, profesor la facultate în Lyon și Th. Nogier au aflat că afundând în apă o lampă de quart care lucrează cu aburi de mercur, imprăștie o lumină verzuie, ciudată. Într'o minută razele (se vede că ultravioletele)ucid toți microbii până la 30—50 de centimetri. Apa nici nu se încălzește măcar. Prin urmare iată un mijloc de-a avea apă cu totul lipsită de microbi vii. Dastre a făcut și el experiență și-a văzut că e așa.

Se urmează cercetările la Sorbona.

Un ser făcător de minuni(?) D-rul Quèry a adus la cunoștința „Societății de biologie” din Paris că are un ser împotriva sifilisului. Prin injecții de acestea ar fi tămăduit copii cu hidrocefalie (cu capul umflat), cari mor 80 la sută, și sunt copii de sifilitici. D-rul Quèry a vorbit de această descoperire a sa și în 1904 la Berlin, la un congres. Zicea că l-a făcut din sângele unor maimuțe altoite împotriva sifilisului, imunizate.

Aceste vești însă se primesc foarte cu neîncredere, mai ales de când s'a aflat că pretinde o mie de lei pentru o injecție, când trebuie mai multe, de pildă 25 la un copil hidrocefal.

Sârbia pe cale să cedeze. În sferile diplomatice din Londra domnește un mare optimism în ce privește relațiunile austro-sârbe. Eri seara, ministrul plenipotențiar sârb a comunicat guvernului englez o notă oficială din Belgrad după care guvernul sârbesc s'a conformat întru toate sfatului dat de Iswolsky, ca Sârbia să cedeze Puterilor europene, care nu vor abandona cauza Sârbiei.

Un articol al lui Jaures despre intențiunile Rusiei. În ziarul „Humanite” cunoscutul publicist socialist Jaurès, a publicat un articol prin care întreabă pentru ce Rusia a chinuit atâta timp Sârbia și pentru ce i-a promis că va mijloci în favoarea ei, dacă-i dă acuma sfatul să-și retragă pretențiunile.

Jaurès sfătuiește Sârbia să fie seamă de pretențiunile Rusiei.

Germania renunță la nota sa oficială în chestiunea diferendului Austro-Sârb. Proiectul de propunere al Germaniei, cu privire la situațiunea din Sârbia, s'a comunicat în mod oficial la Paris, Londra, Roma și St. Petersburg, pentru a se cunoaște mai mult forma de cât cuprinsul ei. Dar în urma înțelegerii dintre Belgrad și Rusia, Germania a renunțat la trimiterea notei sale oficiale.

Muntenegru gata de luptă. Cuvântările principelui. Ajutorul Rusiei. Inarmarea femeilor. Un italian care s'a întors din Muntenegru spune că Muntenegru este complet înarmat și gata de luptă. Populațiunea, de opt zile se întrunește în împrejurările Spizzei unde sunt concentrați 10,000 soldați.

Deasemenea și în împrejurimile Reikăi sunt 5,000 de soldați. Principele ține cuvântări populațiunii și spune că fiecare muntenegrean trebuie să fie gata de războiu și că Sârbia va sprijini pe Muntenegru.

Rusia va trimite vase de războiu într'ajutor. Principele invită și pe femei să se inarmeze.

Prânzul din Belgrad. La prânzul de ieri la curte, au asistat toți membrii guvernului. Regele a rostit un discurs declarând că a grațiat pe ofițerii și subofițerii condamnați pentru conspirațiunea din Krakuietatz.

Mulțămită publică.

D-l Dumitru Șufană, proprietar, hotelier și cassar de bancă în Poiana, a binevoit a veni în ajutorul „Reuniunii meseriașilor din Mercurea” prin donarea unui biliard în valoare de K 120.

Pentru acest dar comitetul, la însărcinarea adunării generale, îi aduce și pe aceasta cale mulțămăta reuniunii.

Comitetul „Reuniunii meseriașilor din Mercurea”.
Dr. G. Măcelar președinte. N. Simulescu secretar.

Proprietar-editor: OCTAVIAN GOGA.
Red. responsabil: DEMETRU MARCU.

Cassa de păstrare (reuniune)

— în Săliște. —

Primește depuneri spre fructificare cu 4%, pe lângă un termen de anunț mai lung cu 4½%, iar depuneri mai mari cu 5%.

Depuneri se plătesc, după starea cassei și fără anunț.

Darea de camete o plătește institutul.

Depuneri și ridicări se pot face și pe cale postală cu cecuri.

Imprumuturi acoardă pe cambii, pe obligațiuni cu caventi, pe ipotecă precum și ca credite de Ctcurent pe lângă asigurarea hipotecară sau hârtii de valoare (acții și efecte publice).

Etalonul de interese variază între 8% și 6% netto după mărimea imprumutului și asigurarea oferită.

9—20

Direcțiunea.

„GEOGEANA”,

institut de credit și economii, societate pe acții
— în Geoagiu (Algyógy). —

Primește depuneri spre fructificare:

Cu 4½%, dacă anunțul e scurt. Intrucât permite starea cassei, aceste se replătesc și fără anunț.

Cu 5%, dacă sumele sunt cel puțin de 500 cor. și termenul de anunț 15 zile.

Cu 5½%, dacă se depun sume de 1000—2000 cor. cel puțin pe 1 an, cu anunț statutar.

Sume mai mari, după învoeli speciale.

Depuneri de ale corporațiilor culturale se retribuesc cu 6%.

Darea de interese o plătește institutul.

Interesele se capitalizează de două ori pe an: în 30 Iunie și 31 Decembrie.

Depuneri și ridicări se pot face și prin postă, ori prin mandate de cec. De asemenea punem la dispoziția celor doritori cassette de economizare.

6—12

Direcțiunea.

„Cassa de păstrare în Mercurea”

— societate pe acțiuni. —

Primește depuneri spre fructificare cu interese de 4½%, dela Cor. 1000— în sus pe lângă anunț de 180 zile cu interese de 5%, iar dela suma de Cor. 10,000 în sus cu anunț de 360 zile cu interese de 5½%.

Interesele după depuneri se capitalizează de 2 ori pe an, și anume la 30 Iunie și 31 Decembrie st. n.

Darea de interese o plătește institutul separat.

Depuneri și ridicări se pot face și prin postă.

Acoardă imprumuturi pe cambii; cambii cu acoperire hipotecară; obligațiuni cu caventi; pe ipotecă; credite de cont-curent pe lângă asigurare hipotecară sau hârtii de valoare (acții dela bănci și efecte publice).

Etalonul de interese variază între 6½%—8%, fără nici o proviziune.

8—20

Direcțiunea.